

**R. P. Ferdinandi De Castro Palao, Legionensis Soc. Iesv,
Sacrae Theologiae Professoris, Et sanctae Inquisitionis
Qualificatoris & Consultoris; Operis Moralis, De Virtutibus,
Et Vitiis Contrariis, In ...**

Continet Tractatum Serie Vigesimo-Octavo De Matrimoniis, &
Sponsalibus, cum Indicibus necessariis

Castro Palao, Fernando de

Lugduni, 1669

De poenis Matrimonij clandestini. §. 14.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76659](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76659)

§. VI.

De pœnis Matrimonij clandestini.

- 1 Probabile est matrimonium omittis denunciationibus clandestinum non esse, nec subiectum pœnis. Sed oppositum est probabilius.
- 2 Pœna contrahentium clandestinè est quodam filij illegitimi sint.
- 3 Requiritur esse matrimonium in gradibus prohibitis contractum.
- 4 Item, ut soboles suscepta sit durante inhabilitate, & clandestinitate.
- 5 Matrimonium clandestinum validum legitimat prolem.
- 6 Secunda pœna contrahentium clandestinè est ne coniux spoliata viro ei restituatur.
- 7 Tertia, ut matrimonium publicum preferendum sit clandestino.
- 8 Quarta ut ipse dispensationis careant contrahentes, si in gradibus prohibitis contraxerint.
- 9 Quinta redduntur inhabiles ad sic contrahendum.
- 10 Subdantur gravi pœna arbitrio Ordinarij imponenda. Imo Index secularis sic contrahentes punire potest.
- 11 Qualiter exheredationis pœna afficiantur contrahentes clandestini.
- 12 Parochus, vel alius Sacerdos de cuius licentia assistens matrimonio omittis cultu abiter denunciationibus triennio suspendendus est.
- 13 Non est extendenda hac pœna ad Sacerdotes vagos absque Ordinarij licentia contingentes.
- 14 Ab hac triennali suspensione nequit Episcopus absolvere, et si alij contrarium sentiant.
- 15 Parochus, vel alius Sacerdos assistens matrimonio non sibi subditorum, aut predictos sponso benedicens suspensus est: quousque Ordinario illius Parochi visum fuerit.

1. Plurimum pendet decisio huius quaestionis ex his quae §. 1. diximus, quodnam sit matrimonium clandestinum? Nam si proprie, & in rigore clandestinum censendum sit, quod est praesente Parocho, & testibus celebratum, ut diximus illo §. 1. communi esse sententiam pœnis antiquo iure impositis in matrimonio clandestino affici dicendum est: sed quia praedictum matrimonium clandestinum non esse docuerunt Palacios in 4. d. 2. 8. dist. 7. Petr. de Ledesma. q. 45. art. 5. Molin. r. 1. de iust. tract. 2. dist. 176. Gaspar Hurtado dist. 5. difficult. 22. Candelab. aureum. 1. p. num. 243. Idè probabile est ab illis pœnis praedictum matrimonium excusari. Ex his sententis prior utpote communior nobis probatur, quam docent Sanch. alius relatis, lib. 1. dist. 3. num. 7. Henric. lib. 1. r. cap. 6. num. 2. Gutier. cap. 7. per totum. Basil. Ponces lib. 5. cap. 37. num. 6. Coninch. dist. 27. aut. 9. in fine. Moucor ex cap. fin. §. si quis vero, de clandest. desponsat. ubi clandestina coniugia appellatur, quae praetermissis denunciationibus contrahuntur, tamen si publice contractantur, quae contrahuntur absque solemnitate à iure requisiti, ut bene Bart. in leg. fin. ff. de ritu nuptiar. Neque obstat Concilium sess. 24. cap. 1. matrimonia clandestina irritant, & annullant, cum tamen celebrata praesente Parocho, & testibus omittis denunciationibus non irritantur, quia non irritant quodlibet clandestinum, sed clandestinum absque ea solemnitate factum, tamen si coram omni populo fieret. Neque item obstat quod dist. 24. cap. 1. pœnam apponens contrahentibus in gradu prohibito non praetermissis denunciationibus, nullam clandestini matrimonij mentionem fecerit, quia non negavit: praeterquam quod id factum est, ut locus daretur opinioni neganti proprie clandestinum esse, & in pœnam applicatam in casu cap. fin. incidere. Cum ergo ab antiquo iure recedendum non sit, nisi quatenus nouo sit expressè correctum, efficitur sane clandestinum matrimonium dici, quod omittis denunciationibus celebratum sit, quidem in Conc. Trident. non inuenitur expressè correctum. Hoc posito,

2. Prima pœna, quae contrahentibus clandestinè, hoc est omittis denunciationibus ipso iure apponitur, est illegitimitas filiorum, qui ex tali matrimonio concepti fuerint, si fortè contraxerint in gradibus ab Ecclesia prohibitis. Habetur expressè cap. fin. de clandest. desponsat. ibi: si quis vero huiusmodi clandestina, vel interdicta coniugia iure praesumpserit in gradibus prohibito etiam ignoranter, soboles de tali coniunctione conceptas proorsu illegitimas censetur de parentum ignorantia nullum habere substantium; cum illi taliter contrahendo non expertes scientia, vel saltem affectatoris ignorantia videantur. Pari modo proles illegitima censetur, si ambo parentes impedimentum scientes legitimum praeter omne interdictum etiam in conspectu Ecclesiae contrahere praesumpserint.

3. Circa

ratum. Et colligitur manifestè ex cap. 2. de matrim. contracto contra interdict. Eccles. Idem censio dicendum de licentia concessa Sacerdoti sub onere praemittendi denunciations, indagandi impedimentum, aliamve diligentiam praestandam, dum enim non additur decretum irritans, censeri debet praedictam diligentiam praestari non in vi conditionis, sed oneris, & obligationis maxime si sit diligentia, quam ius commune postulat, ut tradit Sanch. dist. 32. cap. 33. & Coninch. dist. 27. aut. 3. n. 33.

10. Ad extremum licentia semel data reuocari potest, at non est censenda reuocata, quousque reuocatio per epistolam, vel certum nuntium significata sit ei cui est licentia concessa, ut bene docuit Sanch. lib. 3. dist. 36. num. 9. Coninch. dist. 27. aut. 3. num. 32. vers. ser. d. Gaspar Hurtado dist. 5. dist. 13. in fine num. 45. Quod si aliquis post contractum matrimonium opponat Sacerdotem curis licentia, vel quia fuit reuocata, reuocatur probare, alias credi non debet, ut notat Mascard. de probat. concl. 982.

§. XIII.

De testibus pro matrimonio contrahendo à sacro Concilio requisitis.

- 1 Quid Concilium de testibus decernat.
- 2 Aliqui affirmant testes omni exceptione maiores requiri.
- 3 Oppositum omnino tenendum est.
- 4 Satisfundamento num. 2. adducto.

1. Sacrum Concilium Trident. sess. 24. cap. 1. de reformat. Matrimonij exigit, ut simul cum Parocho, vel alio Sacerdote de licentia Parochi duo, vel tres testes assistant matrimonio contrahendo, alias contractus irritus, & nullus sit. Hos tamen testes necessarium non est esse rogatos, quia ea qualitas à Concilio non exigitur, ut bene notatur Grego. Lop. leg. 1. verbo, sin testigos, tit. 3. part. 3. Caldas Pereira de capt. & vind. cap. 6. numero 22. Henric. lib. 1. r. cap. 3. numero 9. Sanch. lib. 3. dist. 41. num. 7. Gutier. de matrim. cap. 34. num. 7. Et cap. 5. in fine. Quinimo sufficiunt, quousque debeat, & repugnantes interficiat, modo percipiant contractum celebratum, sicut de Parocho diximus, quia ea vis non impedit, quin possint de matrimonio testari, ut tradit Zeual. in suo pract. quest. 604. num. 82. Sanch. lib. 3. dist. 39. num. 9. Coninch. dist. 27. n. 44. Cenedo pract. & canon. q. 116. 1. quest. 30. num. 108. ad finem.

2. Dubium tamen est, an ij testes debeant esse omni exceptione maiores? Affirmat aliqui Neotherici, eo quod Concilium eorum praesentiam exigit, ut de matrimonio constat ex eorum testimonio, at testes minus idonei non plene probant. Quinimo saepe à testimonio dicendo repelluntur, ut sunt infames, aut alio vitio notati. Ut ergo fini Concilij fiat satis necessario testes omni exceptione maiores debent adhiberi, quales, ipe iure antiquo ad probationem matrimonij requirebantur, iuxta Textum in cap. ius et eod. 2. de testibus. Et leg. 1. §. 4. Et tradit alius relatis Mascard. de probat. concl. 10. §. num. 4. Anton. Gab. tom. 3. commun. opin. lib. 1. tit. de testib. concl. 8. num. 3. vers. contrarium. Adde causa matrimonialis est causa ardua, & grauis, neque debet tractari per quocumque iudices ex Textu in cap. in fine, de contrah. nupt. & sequit. At in causa ardua non amittitur testis, cuius fides ob aliquam rationem infirmari possit. Cap. iud. §. quousquam n. 1. de probat. Ego.

3. Ceterum communis sententia, & omnino tenenda adest, quod eaque testes modo rationis vsum habeant sufficientes esse ad matrimonij valorem, illiusque probationem, tamen si qualia cognoscunt, & parentes sint contrahentium, vel illorum fratres, & familiares, vel esto sint foeminae, & infames, & excommunicati, quia Concilium solum exegit duorum testium praesentiam nulla illis addita qualitate, ergo non est à nobis addenda, maxime cum hoc decretum sit correctorium iuris communis, vbi nulla testium praesentia pro valore matrimonij requisita erat, ac proinde interpretandum est, ut quam minus fieri possit praedictum ius commune corrigat. Praeterea alio testes per se admittendi non essent ad matrimonium ob eorum vitium, & defectum, quia tamen admittuntur simul cum Parocho ex eius praesentia eorum vitium suppletur, ut multis comprobatur Anton. Gab. loc. cit. concl. 5. num. 1. Denique suppletur eorum defectus, quia regulariter sunt à contrahentibus electi, & rogati, ut ex communi sententia testatur Fariae. de opposit. contra testes, quest. 54. num. 40. Et quest. 62. num. 110. Sanch. dist. 41. num. 5. Gutier. cap. 44. num. 74.

4. Ex his facile soluitur oppositum fundamentum, testes namque requisiti à Concilio non sunt ad probationem matrimonij alias contracti, sed ad probationem matrimonij, cuius iura statuerunt, ideoque istudum est naturalis legi, quae cuiuslibet testimonio rationis vsum habentis contenta est. Adde eorum vitium ex praesentia Parochi suppleri.

3. Circa hanc pœnam adverte requiri matrimonium esse inualidum, ut constat ex illis verbis *si quis in gradibus prohibitis*. Aliquibus tamen placet ex quocunque capite hæc nullitas proveniat hanc pœnam habere locum.

Nam esto in prædicto cap. fin. solum apponatur pœna contrahentibus in gradibus prohibitis, ratio verò decidendi eadem est in quocunque impedimento, quod per denunciations manifestari poterat, cum parentes ceaseantur affectatores ignorantie, si impedimento aliquo ligati, quod denunciations agnosci poterat contrahant omittentes denunciations. Secundo *ca. 2. & 14. Qui filij sint legitimi* deciditur eos legitimos esse, qui bona fide saltem vnius coniugis suscepti sunt, & in facie Ecclesie. Taciè ergo à legitimitate excluduntur filij qui mala fide suscipiuntur, ut contingit in his qui omis denunciations impedimento ligati contrahunt. Atque ita tenet Coninch. *disp. 27. dub. 9. à n. 77. Sanch. lib. 3. disp. 42. num. 4.* Sed rectè ut Basil. Ponce. *lib. 5. de matr. c. 37. numer. 7.* censet hanc pœnam illegitimitatis solum habere locum in contrahentibus clandestinè in gradu prohibito, scilicet consanguinitatis, vel affinitatis, quia Textus in dicto c. fin. id tantum expressit, & pœnæ extendendæ sunt, tametsi eadem ratio procedat. Neque obstant Textus in contrarium allegati. Fateor namque esse iudicandos legitimos, qui bona fide patrum suscepti sunt, inde tamen solum inferri potest omnes susceptos mala fide parentum illegitimos esse censendos, sed non eos qui ex mala fide præsumpta suscipiuntur, quales sunt suscepti omis denunciations à parentibus qui credebant nullum impedimentum subesse.

4. Secundo nota ad prædictam pœnam incurrendam requiri sobolem susceptam esse de tali coniugio inualido durante inhabilitate, & clandestinitate. Si enim tollitur clandestinitas, quia publicatur nimirum matrimonium, & insuper per sententiam ab Ecclesia validum iudicatur, filij nati post talem publicationem, & approbationem legitimi esse censentur, etiamsi forè postmodum derogatur impedimento, quia casu, & per accidens antea detectum non fuit, habetur expressè *cap. quod nobis, qui filij sint legitimi. ibi: Si qui de matrimonio clandestino postmodum ab Ecclesia comprobato nati fuerint, eos legitimos iudicet filios, & heredes, id est si generati fuerint, aut nati ex clandestino matrimonio, ab Ecclesia tamen tempore conceptionis, vel natiuitatis ut valido comprobato.* Et *cap. 2. de clandest. despo. sat.* inquit Textus. *Verum si personæ contrahentium hæc voluerint publicare, nisi rationabilis causa præcedat ab Ecclesia recipienda sunt, & comprobanda tanquam à principio in conspectu Ecclesie contracta.* Quod si obicitur filij nati à coniugibus impedimenti conscis etiamsi publicè contrahant, & ab Ecclesia eorum matrimonium postmodum per dispensationem approbetur, non efficiuntur legitimi, quia tempore conceptionis, vel natiuitatis non poterant validè contrahere *cap. 1. antea, qui filij sint legitimi.* Sed qui prætermisissis denunciations inualidè contraxerunt tanquam conscis impedimenti iudicandi sunt, cum mala fide, & ignorantie affectatores processerint. Ergo quantumcumque postea eorum matrimonium ab Ecclesia approbetur, filij inde nati non sunt iudicandi legitimi impedimento detecto. Neganda inquam est consequentia, & ratio differentia est, quia matrimonium illorum qui conscis erant impedimenti tam de facto, quam secundum eorum existimationem inualidum erat. Secus verò matrimonium illorum, qui ignorantes in gradibus prohibitis contrahunt, quia saltem quoad eorum existimationem esto culpabilem validè contrahunt. Quapropter nihil mirum si talis defectus approbatione Ecclesie suppleatur, à qua similia matrimonia, ut inquit Textus in *cap. 2. de clandest. despo. sat.* recipienda sunt, & comprobanda, nisi rationabilis causa præcedat, hoc est nisi aliquid impedimentum tali approbationi offeratur.

5. Tertio est notandum, matrimonium clandestinum validum legitime prolem susceptam à parentibus, qui tempore conceptionis, vel natiuitatis proles habiles erant ad contrahendum; quia in *supradicto cap. fin.* solum redduntur illegitimi filij, qui ex matrimonio clandestino in gradibus prohibitis suscepti sunt. Quod extendendum non est ad casum dissimilem, ut pluribus comprobatur Sanch. *lib. 3. disputat. 44.*

6. Secunda pœna contrahentium clandestinè ex iure antiquo est, ne coniux spoliata à viro ei restituatur ante omnia. Nam esto regulariter spoliatus debeat ante omnia restitui *cap. ex conquestione. Capite litteras de restitut. spoliat.* at in pœnam clandestinitatis hoc beneficio priuatur iuxta Gloss. *verbo legitime, in cap. ex transmissa, de restitut. spoliat.* & tradunt ibi Doctores apud Sanchez *dict. lib. 3. disputat. 45.*

7. Tertia est ut matrimonium publicum præferendum sit clandestino, nisi hoc efficaciter probetur. Sed huic duplici pœnæ posito Concil. Trident. ferè non est locus, nam si matrimonium contractum est absque Parocho, & testibus cum matrimonium non sit, nunquam spoliatus restituendus est, neque eius matrimonium præferendum. Si verò, & testibus

præferendum. Si verò, & testibus præsentibus sic celebratum, esto omis denunciations aut omnia coniux alteri restituitur; neque aduersus hoc matrimonium legitime probatum aliud quodcumque postea subsequens vim habere potest.

8. Quarta pœna contrahentium clandestinè, hoc est absque prævis denunciations præsentibus tamen Parocho, & testibus à Concilio requisitis est, ut sepe dispensationis careant, si forè in gradibus prohibitis etiam ignoranter contraxerint, quia ut inquit Concil. *sess. 24. cap. 5. de reformat. matrimonij.* Non est dignus qui Ecclesie benignitatem facile experiat, cuius salubria præcepta contempnit. Quod sic debet intelligi, ut Pontifex non censendus sit dispensatus ex qualibet causa, sed graui, & virginti, ne gubernationi communi Ecclesie præiudices, cui conuenit se in hac parte dilectum ostendere, idè quod dispensandus debet mentionem talis delicti facere, talis dispensatio impetrata non erit verè bene Sanch. *disp. 45. num. 3.* Coninch. *disp. 27. dub. 9. n. 81. Gutier. de matr. cap. 7. num. 2.*

9. Quinta pœna contrahentibus clandestinè absque Parocho, vel testibus statuta à Concilio *sess. 24. cap. 1. de reformat.* ut inhabiles sint ad sic contrahendum, hoc est ad contrahendum eo clandestino modo. Quare si volunt postmodum publicè, & iuxta Ecclesie ritum contrahere, non est dubium, quin habiles existant, ut pluribus firmatur Gutier. *cap. 7. num. 4.* Sanch. *suprà, disp. 46. n. 2.* Basil. *lib. 5. cap. 37. n. 13.* Coninch. *disp. 27. dub. 9. num. 80.*

10. Insuper subdanti graui pœnæ arbitrio Ordinarij imponendæ, ita ut Ordinarius sub graui culpa eos punire teneatur, ut constat ex illis verbis Concilij, quæ præceptum significat. Necnon & ipsos contrahentes arbitrio Ordinarij grauius puniri præcipit, & notantur Sanch. *dicta disp. 46. numer. 7.* Gutier. *cap. 7. num. 3.* & 9. Coninch. *dub. 9. num. 81.* Quinimo non solum Ordinarij, sed etiam Iudex secularis potest prædictos contrahentes punire, sicuti relatis Gutier. Azuero, & alius docuit Sanch. *d. lib. 3. disp. 54. num. 4.* eo quòd secularis Iudex habet iurisdictionem in personam, & ex alia parte constat de delicto. Si verò necessarium fuerit prius cognoscere, an contrahentes clandestinè contraxerint placet Couarui. *4. decret. 2. part. cap. 8. fin. num. 2.* cognitionem remittendum esse Iudici Ecclesiastico. Sed oppositum est satis probabile, nam esto causæ matrimonialis cognoscitur per se solum Episcopis concedatur: attamen eum cognoscere non est de iure, sed de facto, an scilicet clandestinè contraxerint, non est cur laici hæc potestates denegentur. Non eum ipsi cognoscunt, an validum sit matrimonium, vel non, vel quale matrimonium clandestinum sit dicendum, sed hi postea, ab Ecclesiaque definitis procedunt inquirentes, an contractum sit matrimonium contra Ecclesie statuta? Unde quæstio per se non est de iure, sed de facto; in qua quæstione ut inquit Sanch. *loc. cit.* potest Iudex secularis ferre sententiam.

11. Ultra prædictas pœnas clandestinè contrahentibus impostas iure civilis regio addit exhereditatio, quam facere possunt parentes filijs sic contrahentibus, sicuti habetur *leg. 4. de Testam. quæ est lex 1. tit. 1. lib. 5. noua recopil. ibi: [y] puedan desheredar si quisieren a sus hijos, y hijas, que tal matrimonio [hoc est] el que la yglesia hubiere por clandestino [contraxerint].* Circa quam legem notandum est, ob matrimonium absque Parocho, vel testibus celebratum non incurri hanc pœnam, sed in partibus, in quibus Concilium Trident. receptam esse quia esto sic clandestinè factum, non tamen est matrimonium, ac proinde non habet effectum; paria enim sunt non esse, & esse nullum, *leg. duo sunt Titij. ff. de Testament.* & quod de iure non sortitur effectum, non præstat impedimentum. *Reputa non præstat, de Reg. iuris in 6.* Et tradit Sanch. *lib. 3. de matr. disput. 2. & 47. per totam.* Gutier. *lib. 2. pract. qq. 1. & 2.* Unde hæc pœna solum habet locum stante opinione communi asserente matrimonium celebratum coram Parocho, & testibus omis denunciations esse, dicitur ab Ecclesia clandestinum. Nam eo casu filij sic contrahentes exhereditarij possunt à parentibus. Quod tamen intelligendum est, si filij que parentum consensu matrimonio copulerent. Hæc enim lex non tam pro clandestinitate statuta est, quàm quæ recentia debita parentibus contempna fuerit eo contrahentium modo. Quocirca, si aliqua causa virget, ne hæc licentia à parentibus possuletur; eo quòd parentes malitiosè matrimonium impediens, non poterit filius, aut filia exhereditarij bene Sanch. *d. disp. 47. n. 8.* Gutier. *suprà.* Hæc exhereditatio filiorum potest à parentibus ante iudicis sententiam si filij non habebit effectum, quousque ipsi parentes, vel eorum heredes probent habuisse causam legitimam exhereditandi, ut patet *ex leg. 10. tit. 7. part. 6. ibi: [H]a menester que quando el padre quisiere que vala su testamento, o hubiere sabor de desheredar a su hijo que mueltre raçon por que lo face: pero no debe ser creido a menos de lo probar el mismo o a aquellos que se estableciere por herederos.* [Hæc] que de pœnis contrahentium clandestinè.

